

Riikka-Liisa Junkkarinen

Kohti ympäristökasvatusta

Pedagogista ulkotoimintaa estävät ja edistävät tekijät

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomin tutkinto

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

31.10.2023

Tekijä	Riikka-Liisa Junkkarinen
Otsikko	Kohti ympäristökasvatusta
Sivumäärä	23 sivua + 2 liitettä
Aika	31.10.2023
Tutkinto	Sosionomin tutkinto
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaaja	Lehtori Niina Pietilä
<p>Tutkimuksellisen opinnäytetyöni avulla selvitetään tekijöitä, jotka edistävät tai estävät pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä. Opinnäytetyön yhteistyötahona oli Kauniaisten kaupungin kielikylpypäiväkoti, Kielikylpy Grani Språkbud. Opinnäytetyö toteutettiin varhaiskasvatuksen kontekstissa, joten työn teoreettinen viitekehys muodostuu pedagogiikasta, erityisesti ulkopedagogiikasta ja ympäristökasvatuksesta. Tutkimukset osoittavat, että ulkona oppiminen vahvistaa oppimistuloksia. Tutkitun tiedon valossa sekä oman empiirisen kokemukseni mukaan ulkona tapahtuvaa pedagogista toimintaa on päivän aikana kuitenkin hyvin vähän. Ympäristökasvatus on uusi toimintamuoto Kauniaisten varhaiskasvatuksessa ja sen toteuttaminen on luontaista ulkopedagogiikan keinoin. Pedagogisen ulkotoiminnan lisääminen edistää varhaiskasvatuksen kehittämistä kestäväen kehityksen mukaisesti. Opinnäytetyön yhteistyötahon tarve on kehittää varhaiskasvatusta kestävästi osana ilmastonmuutoksen hillitsemistä.</p> <p>Opinnäytetyössäni toteutin kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen. Opinnäytetyön aineisto kerättiin anonyymien verkkokyselyyn (E-lomake) kautta. Kysely lähetettiin 13:lle Kielikylpy Granin varhaiskasvatuksen henkilöstön jäsenelle ja heistä 11 vastasi kyselyyn. Henkilöstö koostui varhaiskasvatuksen opettajista, varhaiskasvatuksen lastenhoitajista ja ryhmäperhepäivähoitajista. Kyselylomake piti sisällään monivalintakysymyksiä sekä vapaan tekstin kenttiä. Analysoin opinnäytetyön tutkimusaineiston teemoittelun ja luokittelun avulla.</p> <p>Opinnäytetyöni tutkimuksen keskeisimmät tulokset osoittavat, että henkilöstön hyvä luontosuhde edistää pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä. Tulokset osoittivat selvästi lisäkoulutuksen tarpeen, jotta henkilöstö saisi lisää tietoa ja käytännön vinkkejä ulkopedagogiikasta ja ympäristökasvatuksesta. Tutkimustulosten avulla voidaan edistää ympäristökasvatuksen ja pedagogisen ulkotoiminnan juurruttamista Kauniaisten varhaiskasvatuksen arkeen. Tuloksista nousi esille vastaajien positiivinen asenne pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä kohtaan. Henkilöstö suhtautui myönteisesti myös uuden oppimiseen ja toiminnan kehittämiseen. Tulevaisuudessa olisi hyvä kartoittaa muidenkin Kauniaisten varhaiskasvatustyöyksiköiden pedagogisen ulkotoiminnan tila sekä lisäkoulutuksen tarve ympäristökasvatuksen ja ulkopedagogiikan suhteen. Lisäämällä koko varhaiskasvatushenkilöstön ympäristökasvatusosaamista, voidaan varhaiskasvatusta kehittää kestäväen kehityksen mukaisesti.</p>	
Avainsanat	ulkopedagogiikka, pedagoginen ulkotoiminta, ympäristökasvatus, varhaiskasvatus

Author	Riikka-Liisa Junkkarinen
Title	Towards Environmental Education
Number of Pages	23 pages + 2 appendices
Date	31 October 2023
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Degree Programme in Social Services
Instructor	Niina Pietilä, Senior Lecturer
<p>The purpose of the study was to investigate factors that promote or prevent the organisation of pedagogical outdoor activities. The working life partner of my research-based thesis was the language immersion daycare centre of the City of Kauniainen, Kielikylpy Grani Språkbud. My thesis was implemented in early childhood education. Therefore, the theoretical part consists of pedagogy, especially outdoor pedagogy, and environmental education. Research shows that outdoor learning strengthens learning outcomes. However, in researched knowledge and based on my own empirical experience, there is very little pedagogical outdoor activity during the day. Environmental education is a new form of activity in early childhood education in Kauniainen. Environmental education is naturally implemented by using outdoor pedagogy. Increasing pedagogical outdoor activities promotes the development of early childhood education in accordance with sustainable development. The working life partner of my thesis wants to develop early childhood education and mitigate climate change.</p> <p>In my thesis, I carried out a qualitative study. The material for the thesis was collected through an anonymous online questionnaire. The questionnaire was sent to 13 persons. 11 persons of Kielikylpy Grani's staff responded to online questionnaire. The staff consisted of early childhood education teachers, child care workers and family group daycare providers. The online questionnaire consisted of multiple choice questions and free text fields. To analyse the research data, I used theming and classifying.</p> <p>The key results of my thesis research show that the staff's good relationship with nature promotes the organisation of pedagogical outdoor activities. The results clearly demonstrated the need for additional training. The staff needs more information about outdoor pedagogy and environmental education. With the research results, environmental education and pedagogical outdoor activities can be integrated into the everyday life of early childhood education in Kauniainen. The results highlighted the respondents' positive attitude towards organising pedagogical outdoor activities. The staff also had a positive attitude towards learning new things and developing operations. In the future, it would be a good idea to investigate the state of pedagogical outdoor activities in other early childhood education units in Kauniainen. The need for additional training in environmental education and outdoor pedagogy should also be investigated. By increasing the environmental education competence of the entire ECEC staff, early childhood education and care can be developed in accordance with sustainable development.</p>	
Keywords	outdoor pedagogy, pedagogical outdoor activities, environmental education, early childhood education

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	6
3	Opinnäytetyön tietoperusta ja käsitteet	8
3.1	Oppimisympäristöt	9
3.2	Pedagoginen ulkotoiminta	10
3.3	Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus	12
3.4	Oppiminen ulkona	14
4	Opinnäytetyön toteutus	15
4.1	Verkkokyselyn toteutus	16
4.2	Opinnäytetyön eettisyys	16
5	Verkkokyselyn tulokset	17
6	Johtopäätökset	22
7	Pohdinta	25
	Lähteet	28
	Liitteet	
	Liite 1. Verkkokysely	
	Liite 2. Verkkokyselyn saateteksti	

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö toteutettiin varhaiskasvatuksen kontekstissa. Työssä yhdistyvät globaali ja kansallinen tehtävä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, sekä opinnäytetyön yhteistyötahon tarve ja oma haluni kehittää varhaiskasvatusta kestäväen kehityksen mukaisesti. Tutkimuksellisen opinnäytetyöni yhteistyötahona oli Kauniaisten kaupungin kielikylpypäiväkoti, Kielikylpy Grani Språkbud. Ympäristökasvatus on uusi toimintamuoto Kauniaisten varhaiskasvatuksessa. Ympäristökasvatukseen tutustuminen ja sen omaksuminen on luontevaa aloittaa hyödyntämällä ulkopedagogiikkaa. Siinä ulkotilojen hyödyntäminen oppimisympäristöinä astuu mukaan kuvaan.

Varhaiskasvatusta ohjaavan asiakirjan, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022: 36) mukaan lasten tulee saada osallistua oppimisympäristöjen suunnitteluun ja rakentamiseen. Lapsilla täytyy olla myös mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan, joten oppimisympäristön tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua. Ulkotilat muuntuvat luonnostaankin vuodenaikojen ja säätilojen vaihtelun seurauksena ja siten herättelevät lasten mielenkiintoa ja innostavat mukaan toimintaan. Mielestäni tämä on yksi perustelu ulkotilojen hyödyntämisen lisäämiselle varhaiskasvatuksessa, jossa toimintaa tulee arvioida ja kehittää jatkuvasti. Opinnäytetyössäni nostan esille tutkimustietoa pedagogisen ulkotoiminnan hyödyistä ja peilaan sitä omaan empiiriseen kokemukseeni vähäisestä pedagogisen ulkotoiminnan määrästä. Työn teoriaosuudessa avaan pedagogiikan käsitteitä, erityisesti ulkopedagogiikan ja ympäristökasvatuksen osalta.

Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenmaat ovat sopineet syksyllä 2015 New Yorkissa järjestetyssä huippukokouksessa kestäväen kehityksen tavoitteista ja toimintaohjelmasta. Ne ohjaavat kestäväen kehityksen toimia vuoteen 2030 saakka. Kestäväen kehityksen tavoiteohjelma (Agenda 2030) liittyy tavoitteidensa puolesta vahvasti varhaiskasvatukseen. Tavoitteena on muun muassa taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus, sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet. Tavoitteena on myös varmistaa vuoteen 2030 mennessä kaikille mahdollisuus laadukkaaseen varhaislapsuuden kehitykseen ja hoitoon sekä perusasteen koulutukseen valmistavaan esiopetukseen. Tämän lisäksi Agenda 2030:n avulla pyritään varmistamaan, että kaikki oppijat saavat kestäväen kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot.

Kauniainen on sitoutunut useisiin ilmastotyötä ja lapsen oikeuksia korostaviin sopimuksiin. Sopimusten suuri määrä kertoo ympäristökasvatuksen tärkeydestä, sillä kestävä kehitys on merkittävä osa ympäristökasvatusta. Monet sopimukset tähtäävät tavoitteiltaan vuosien päähän, joten varhaiskasvatuksen henkilöstö on avainasemassa kestävä elämäntavan toimintatapojen juurruttamisessa varhaiskasvatuksen jokapäiväiseen toimintaan.

Opinnäytetyöni tukee ja edistää Kauniaisten kaupunkistrategian ympäristötavoitteita varhaiskasvatuksen osalta. Yksi näistä tavoitteista on vahvistaa kaupungin henkilökunnan, asiakkaiden, asukkaiden ja paikallisten yritysten ympäristökasvatusta ja -tietoisuutta. Opinnäytetyöni nimi, *Kohti ympäristökasvatusta* viittaa siihen, kuinka pedagogisen ulkotoiminnan avulla edetään kohti laajempaa ympäristökasvatusta Kauniaisten varhaiskasvatuksessa. Pedagoginen ulkotoiminta tukee varhaiskasvatuksen henkilöstöä uuden toimintatavan, eli ympäristökasvatuksen käyttöönottamisessa. Selvitän tässä opinnäytetyössäni niitä tekijöitä, jotka varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta edistävät pedagogisen ulkotoiminnan toteuttamista. Nostan esille myös niitä tekijöitä, jotka henkilöstön kokemuksen mukaan estävät pedagogista toimintaa ulkona. Kieli- kylpy Granin henkilöstö vastasi opinnäytetyöni anonyymiin verkkokyselyyn ja opinnäytetyöni lopussa kuvaan ajatuksiani siitä, kuinka kyselyn tulosten avulla voidaan edistää ympäristökasvatuksen ja pedagogisen ulkotoiminnan juurruttamista Kauniaisten varhaiskasvatuksen arkeen.

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista toimintaa, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Opetussuunnitelma, eli säännöllisesti päivitettävä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet säätelee ja ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista ja arviointia, erityisesti elinikäisen oppimisen näkökulmasta. (Salminen & Poikonen 2017: 56.) Nykymaailma muuttuu nopeasti, joten elinikäisen oppimisen tärkeys korostuu. Opetuksen järjestämisessä Suomen kaupungeilla ja kunnilla on tärkeä rooli kestävämmän tulevaisuuden muutokseen suhtautuessa. (Erkkilä 2019: 74.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lisäksi kuntien omat opetussuunnitelmat täydentävät ja konkretisoivat pedagogista työtä varhaiskasvatuksessa (Salminen & Poikonen 2017: 57).

Kauniaisten paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä on ympäristökasvatussuunnitelma (Junkkarinen 2022). Suunnitelman tarkoituksena on antaa ymmärrystä ja

konkreettisia keinoja ympäristökasvatuksen toteuttamiseksi osana yhdenvertaista ja laadukasta varhaiskasvatusta sekä esiopetusta. Ympäristökasvatussuunnitelma auttaa Kauniaisten varhaiskasvatuksen henkilökuntaa ympäristökasvatuksen keinoin konkreettisesti toiminnassaan Kauniaisten tavoitetta olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2030 mennessä. Voisikin sanoa, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Kauniaisten tavoite hiilineutraalista kaupungista velvoittavat varhaiskasvatusta korostamaan ympäristökasvatuksen merkitystä.

Kauniaisten kaupungin kielikylpypäiväkodissa toteutettiin tammikuun ja toukokuun 2023 välisenä aikana kehittämishanke, joka toimi osana ympäristökasvatussuunnitelman jalkautusta, sillä hankkeen päätavoitteena oli lisätä ulkona toimimisen ja oppimisen määrää kyseisessä varhaiskasvatusyksikössä. Ulkotoiminnan määrän lisäämisen lisäksi hankkeen tavoitteena oli lisätä lasten osallisuutta ja tehdä se näkyväksi, sekä tuoda ympäristökasvatus osaksi päivittäistä toimintaa. Ulkotoiminta, eli pedagoginen toiminta, joka toteutetaan ulkona, varhaiskasvatusyksikön pihalla tai lähimetsässä varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa on luonteva tapa tutustua ympäristökasvatukseen. Tämän niin sanotun pohjatyön myötä Kauniaisten kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetusyksikkö Kielikylpy Grani Språkbud oli luonteva valinta opinnäytetyöni yhteistyötahoksi. Yksikkö tarjoaa ruotsinkielistä kielikylpyä ja toimii fyysisesti kahdessa vierekkäisessä rakennuksessa, lähellä metsää. Opinnäytetyön tutkimuksen kohderyhmänä oli Kielikylpy Granin kasvatusvastuullinen henkilöstö; varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat sekä ryhmäperhepäivähoitajat.

Kauniaisten varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat ohjaavat Kielikylpy Granin toimintaa, jossa painottuvat pienryhmätoiminta, lasten osallisuus ja luonnossa liikkuminen (Kauniainen 2022). Ympäristökasvatuksen avulla voidaan lisätä luontotietoutta ja innostetaan varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja lapsia toimimaan ympäristökasvatuksen periaatteen mukaisesti heitä ympäröivässä, jatkuvasti muuttuvassa luonnossa, oppimaan siitä ja toimimaan sen puolesta. Kauniaisten hiilineutraaliustavoite mahdollisti ympäristökasvatuksen liittämisen osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa. Vaikka kehittämishankkeen myötä Kielikylpy Granin henkilöstön pedagogisen ulkotoiminnan määrä kasvoi kevään 2023 aikana, tämä kaikki nosti esiin tutkimuksellisen tarpeen; tuli selvittää, kuinka ympäristökasvatus ja pedagoginen ulkotoiminta pystytään juurruttamaan pysyviksi käytännöiksi Kauniaisten varhaiskasvatuksessa?

Kuten todettu, ympäristökasvatus on uusi osa Kauniaisten varhaiskasvatusta ja pedagoginen ulkotoiminta on luonteva tapa niin varhaiskasvatuksen henkilöstölle kuin lapsillekin tutustua ympäristökasvatukseen. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on nostaa esiin tekijät, jotka edistävät pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä. Toiminnan kehittämisen kannalta on oleellista tunnistaa myös tekijät, jotka pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä estävät. Opinnäytetyöni avulla on tarkoitus löytää keinoja, joiden avulla pedagoginen ulkotoiminta osana ympäristökasvatusta saadaan pysyvästi jokapäiväiseen käyttöön.

3 Opinnäytetyön tietoperusta ja käsitteet

Opetushallituksen sivuilla varhaiskasvatus kuvataan napakasti lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kokonaisuudeksi, joka muodostuu kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Kokonaisuuden painopiste on pedagogiikassa. (Opetushallitus 2023.) Pedagogiikka taas on käsitys siitä, miten kasvatus tai opetus tulisi järjestää (Jussila & Myllyniemi 2021: 19). Kauniaisten varhaiskasvatuksessa toteutetaan kokopäiväpedagogiikkaa, jolloin pedagoginen toiminta ei rajoitu yksittäisiin tuokioihin vaan koko varhaiskasvatuksen arki, niin sisällä kuin ulkonakin, koetaan tärkeäksi kasvatus- ja opetustilanteeksi (Kauniaisten paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022: 42). Varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) perustuu oppimiskäsitykseen, jossa lapsi on aktiivinen toimija, joka kasvaa, kehittyy ja oppii vuorovaikutuksessa häntä ympäröivien ihmisten ja ympäristön kanssa tavoitellen hyvää elämää.

Ammattietiikka on keino edistää ihmisen hyvän elämän toteutumista. Periaatteisiin viitaten ammattietiikka sisältää itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden käsitteet. (Talentia 2017: 6–7.) Varhaiskasvatuksessa ammattilaisten asiakkaina toimivat pääasiassa lapset. Perustan lasten osallisuudelle luovat perustuslaki (731/1999), lastensuojelulaki (417/2007) ja lapsen oikeuksien sopimus (60/1991). Kaikki nämä korostavat lapsen arvostavaa kohtaamista. Jotta lasta arvostava kohtaaminen toteutuu, tulee hänen oikeuttaan tulla kuulluksi kunnioittaa. Lapsen tulee saada tietoa häntä koskevissa asioissaan ja hänen mielipiteensä tulee huomioida. (Paaso & Vario 2020: 10.) Lasten osallisuus, aktiivisuus ja se, kuinka he itse saavat vaikuttaa ympäristöönsä ja sen muokkaamiseen, vaikuttavat osaltaan pedagogiikan laatuun. Varhaislapsuuden aikaisen kasvatuksen vaikutukset voivat näkyä pitkälle, kun tarkastellaan lapsen oppimista ja koulumestystä (Vartiainen 2016: 1). Se antaa hyvät perustelut osallisuuden ja vaikuttamisen

tärkeydelle ja tekee osallisuuden näkyväksi tekemisestä merkittävän osan varhaiskasvatuksen toimintaa.

3.1 Oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa pedagoginen toiminta näkyy monipuolisesti erilaisissa toiminta- ja oppimisympäristöissä. Monipuoliset oppimisympäristöt rikastuttavat sanavarastoa, joka on erityisen tärkeää kielikylpytoiminnassa. Lähiluonnon ja ulkotilojen käyttäminen oppimisympäristöinä ei ole enää vain suositus, vaan varhaiskasvatusta ja esiopetusta ohjaavat asiakirjat ohjaavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä aktiivisesti hyödyntämään näitä oppimisympäristöjä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 28–29, 35).

Lapset ovat luontaisesti uteliaita ja heillä on halu kokea, tutkia ja ymmärtää. He haluavat kartuttaa kykyjään kasvattaa itsetuntoaan onnistumisten kautta. Oppiessaan lapset siirtyvät tutuista rutiineista kohti haastavampia toimintoja. Vapaan leikin aikana, itse aloittamista, opettavaisista aktiviteeteista oppiessaan tämä siirtyminen kohti uusia haasteita näkyy vahvasti. Uusiin haasteisiin tarttuminen tuo mukanaan riskejä. Esimerkiksi lapsen opettellessa ajamaan pyörällä, kaatumisilta tuskin vältytään. Näitä riskejä ei voida kuitenkaan kokonaan poistaa, jotta emme heikentäisi oppimista. (Gill 2013: 4.) Oppimisympäristöä kehitettäessä riskit tulee huomioida. Haasteen tähän tuo kuitenkin pohdinta siitä, milloin toiminnan rajoittaminen riskien minimoimiseksi on esteenä oppimiselle.

Kronqvistin ja Kumpulaisen mukaan Land ja Hannafin nostavat oppimisympäristön suunnittelusta esiin viisi näkökulmaa: psykologisen, pedagogisen, teknisen, kulttuurisen ja käytännöllisen. Haluan nostaa näistä esille pedagogisen näkökulman, joka korostaa oppimiseen ja toimintaan liittyviä mahdollisuuksia, joita lapsi havaitsee oppimisympäristössään. (ks. Kronqvist & Kumpulainen 2011: 46–47.) Peilaan tätä pedagogiseen ulkotoimintaan, sillä varhaiskasvatuksessa henkilöstö suunnittelee sisällä tapahtuvan pedagogisen toiminnan hyvin tarkasti. Myös ulkotoiminnan suunnittelu on aivan yhtä tärkeää. Tässä henkilöstön jäsenen oma motivaatio ja asenne ulkotoimintaa kohtaan vaikuttaa vahvasti siihen, millaista toiminta on, mitä hän lapsille tarjoaa; onko ulkotoiminta paikka lepuuttaa korvia sisätiloissa usein kovaksikin äityviltä lasten ääniltä vai näkeekö aikuinen päiväkodin pihan täynnä pieniä ja suuria oppimisen mahdollisuuksia. Ulkona lasten ideat lähtevät lentoon, etenkin jos he saavat lelujen sijaan käyttää luonnonmateriaaleja leikkiessään. Luonnonmateriaaleilla ei ole tiettyä käyttötarkoitusta, joten lasten kekseliäisyy-

delle on hyvin tilaa. (Harris 2017: 224.) Varhaiskasvatuksen henkilöstön kannattaa rohkeasti siirtää toimintaa päiväkodin seinien ulkopuolelle myös muista syistä. Suomen ympäristöopiston tekemässä tutkittuun tietoon perustuvassa videossa (SYKLI – Miksi ympäristökasvatus on tärkeää?) näitä syitä mainitaan lukuisia; ulkona on tilaa kaikenlaisille tyypeille. Lapset ovat erilaisia omine vahvuuksineen ja heikkouksineen. Ulos mahtuu ääntä ja liikettä. Usein ulkona toimiessa jännitys lieventyy ja estot toimintaan osallistumiselle väistyvät. Ulkona lapsista tulee usein esiin erilaisia vahvuuksia, kuin sisällä. Ulkona toimiessa lapset oppivat arvostamaan ja kunnioittamaan toistensa vahvuuksia ja taitoja monipuolisemmin ja myös huomaamaan niitä herkemmin.

Kronqvist ja Kumpulainen (2011: 7–8) puhuvat teoksessaan lasten oppimisesta. Erityisesti sosiaalisena ilmiönä, joka ei ole irrallinen ympäristöstään ja kontekstistaan. Koska oppiminen liittyy lapsen toimintaan joka puolella, on oppiminen lapsen toimintaa erilaisissa leikkillisissä ja luovissa ympäristöissä. Kauniaisissa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluu leikki, jonka ympärille kehitetään ja rakennetaan fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia oppimisympäristöjä. Leikkiin sisällytetään kaikki varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueet. Lapsen tulee saada olla osallisena oppimisympäristöjen kehittämisessä, mutta ympäristön tulee olla turvallinen, jotta lapsi voi kokea osallisuutta. (Kauniaisien paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022: 32–33, 46.) Turvallinen ympäristö ei ole turvallinen vain fyysisesti, vaan se on myös lasten ja aikuisten välistä luottamusta. Jotta kokonaisvaltainen turvallisuus toteutuu, toimii varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022), kaiken varhaiskasvatustoiminnan perustana.

3.2 Pedagoginen ulkotoiminta

Jussila ja Myllyniemi (2021: 19) avaavat teoksessa *Ilo kasvaa ulkona – luontotoiminnan käsikirja* käsitteitä, jotka liittyvät ulkona tapahtuvaan pedagogiikkaan ja kasvatukseen. Nämä käsitteet ovat luontokasvatus, luontopedagogiikka, luontotoiminta, metsäpedagogiikka, ulkoilmapedagogiikka ja ympäristökasvatus. Luontopedagogiikassa luontoa hyödynnetään laajemmin oppimisympäristönä, kun taas metsäpedagogiikassa ympäristönä toimii nimensä mukaisesti ja tarkemmin rajattuna metsä. Luontotoimintaa puolestaan käytetään laajasti erilaisissa yhteyksissä, joissa puhutaan monipuolisesti luontoa hyödyntävästä toiminnasta. Luontokasvatus ja ympäristökasvatus ovat hyvin lähellä toisiaan, sillä luontokasvatuksessa korostetaan luonnon ja luontosuhteen merkitystä. Luontokasvatuksessa tarjotaan mielekkäitä oppimisen kokemuksia, jotka tukevat osaamista

ja toimijan halua toimia ympäristövastuullisemmin. Ympäristökasvatuksessa korostetaan laajemmin ympäristön merkitystä ja kestäväää elämäntapaa ja sitä voidaan toteuttaa niin luonnossa kuin muissakin ympäristöissä. Oleellisinta opinnäytetyössäni on ulkoilmapedagogiikka, jossa tavoitteellinen ja tarkoituksenmukainen toiminta tapahtuu ulkona. Käytän opinnäytetyöni tutkimuksessa ulkoilmapedagogiikasta nimitystä pedagoginen ulko-toiminta, sillä aihetta käsiteltiin sillä nimellä myös Kielikylpy Granissa toteutetussa kehittämishankkeessa. Kun opetus tapahtuu ulkona, voidaan puhua myös ulkopedagogiikasta tai ulko-opetuksesta. Ulko-opetus mahdollistaa laadukkaan ympäristökasvatuksen, sillä niiden arvopohja on pitkälti samankaltainen. Ulko-opetus ja ympäristökasvatus eivät silti ole toistensa synonyymejä, sillä kaikki ulko-opetus ei ole ympäristökasvatusta.

Yhtenä ulkona toimimisen pedagogiikan näkökulmana voidaan ajatella elämyspedagogiikkaa. Elämysten kautta oppiminen on hyvin kokonaisvaltaista. Elämyspedagogiikassa itseohjautuvuus nousee vahvasti esille ja sen myötä lapsen omatoimisuus kasvaa. Elämyspedagogiikan mukaisessa ulkotoiminnassa vuorovaikutus on jatkuvasti läsnä. Yhdessä ryhmän toisten toimijoiden kanssa lapsi harjoittelee ongelmanratkaisua leikin varjolla ja saa kokemuksia haasteista selviämisessä. Lapsi kokee elämyksen. (Telemäki & Bowles 2001: 33.) Seikkailut luovat elämyksiä ja kokemuksia. Siten myös seikkailukasvatus on läsnä pedagogisessa ulkotoiminnassa. Seikkailukasvatuksen kautta ulkotila on ehkä helpompi mieltää osaksi oppimisympäristöä, jossa ympäristökasvatuksen mukaista toimintaa toteutetaan. Lehtonen ja Saaranen-Kauppinen kirjoittavat seikkailukasvatuksen turvallisuudesta, joka liittyy vahvasti oppimisympäristöihin. Ulkona tapahtuva pedagoginen toiminta voi hyvin olla lapselle seikkailu, jos toiminnassa on tilaa myös haasteille ja niiden ratkaisemiselle. (Lehtonen & Saaranen-Kauppinen 2020: 249). Tällöin toiminta mahdollistaa lapsen laaja-alaisen osaamisen vahvistumisen.

Pedagogisessa ulkotoiminnassa merkityksellisintä on kokemuksellinen oppiminen, joka on lapselle luonnollinen tapa oppia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022: 24) lasten oppimista kuvataan hyvin kokonaisvaltaiseksi, sillä siinä yhdistyvät niin tiedot ja taidot kuin tunteet ja keholliset kokemuksetkin. Siten pedagoginen ulkotoiminta tukee varhaiskasvatuksen tavoitetta tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, sekä edistää elinikäistä oppimista. Ulkopedagogiikka tarjoaa loistavat edellytyksen oppimiselle ja luonnossa oppiminen, luonnosta oppiminen ja sen puolesta toimimiseen oppiminen on elinikäistä, johon ympäristökasvatuksellakin viitataan.

3.3 Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus

Ekososiaalinen sivistys on uusi käsite opetussuunnitelmien perusteissa. Elinikäisen oppimisen tasolla ekososiaalinen sivistys voi auttaa meitä tavoittelemaan ihmiskunnan hyvinvointia tulevaisuutemme kriisiytyessä. Ekososiaalisen sivistyksen päämääränä on turvata hyvän elämän edellytykset yhden maapallon rajoissa nykyisille ihmisille ja tuleville sukupolville sekä eliökunnalle. (OKKA-säätiö.) Kauniaisten varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelmassa kestävä kehitys kuvataan kehitykseksi, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. Kestävän elämäntavan oppiminen jo varhaislapsuudessa vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaan pyritään siihen, että ihmiset oppisivat elämään sopuinnassa luonnon ja toistensa kanssa. Kestävän kehityksen peruselementeiksi ovat muotoutuneet ekologinen, taloudellinen, sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. (Junkkarinen 2022: 4.) Varhaiskasvatuksessa noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita huomioimalla sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle siten, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 23.)

Kuten johdannossa mainitsin, on kestävä kehitys merkittävä osa ympäristökasvatusta. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 35–36). Ympäristökasvatuksella edistetään kestävä elämäntapaan kasvamista ja harjoitellaan siinä tarvittavia taitoja, kuten kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, ruokailun vastuullisuutta, energian säästämistä ja jätteiden vähentämistä. Lasten tulee saada kokea, että he voivat vaikuttaa kestävä elämäntapaan omilla teoillaan, mutta heidän ei tule kantaa liian suurta vastuuta kestävä elämäntavan ylläpitämisestä. Ympäristökasvatuksen tavoitteena varhaiskasvatuksessa on ohjata lapsia kohti kestävä elämäntapaa sekä vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 51.) Ympäristökasvatus auttaa lasta tiedostamaan ympäristöä ja hahmottamaan hänen omaa asemaansa siinä. (Wolff 2004: 19.) Ympäristökasvatus ei ole erillinen osa muusta kasvatuksesta, vaan se näkyy arkisissa tilanteissa, kun lapsista huolehditaan ja heitä ohjataan kannustaen muun muassa luovuuteen, toisten huomioon ottamiseen ja ekologiseen ajatteluun (Kurtio & Kurki, 1999: 5).

Kauniaisten varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelmassa olevat ympäristökasvatuksen mukaiset toimintatavat ohjaavat henkilöstöä järjestämään pedagogista ulkotoimintaa heille sopivimmalla tavalla. Ympäristökasvatussuunnitelman teoreettisena pohjana toimii yksi tunnetuimmista ja käytetyimmistä ympäristökasvatuksen perusteoriasta, Joy A. Palmerin kehittämä puumalli (Cantell & Aarni-Linnanvuori & Tani 2020: 117–119). Mallia havainnollistaa puu, jonka juuret pureutuvat lapsen merkittäviin elämäkokemuksiin sekä kehitysvaiheeseen luoden pohjan muulle kasvatustyölle. Puun latvus koostuu kolmesta eri ympäristökasvatuksen keskeisestä ja tasavertaisesta elementistä. Nämä peruselementit ovat ympäristössä oppiminen, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. Laadukas ympäristökasvatus koostuu näiden samanaikaisesta ja tasavertaisesta vaikutuksesta, eikä ympäristökasvatusta voida rakentaa yhden irrallisen elementin varaan. Latvuston keskellä vaikuttavat myös oppijan, eli lapsen kehitysvaihe, aiemman tiedon taso, sosiaaliset taidot sekä yhteisöllinen osallistuminen, jotka on huomioitava ympäristökasvatuksessa.

Ympäristön puolesta tapahtuva toiminta sisältää arvokasvatuksen näkökulman, jolloin yksilö ja yhteisö toimii kestävän kehityksen mukaisella tavalla. Kestävä kehitys osana toimintaa saa meidät toimimaan ympäristön hyväksi. Pohjimmiltaan ympäristökasvatuksessa on kysymys siitä, miten ymmärrämme ihmisen ja ympäristön välisen suhteen. Siksi arvokasvatuksessa tulisi vahvistaa myötätuntoa ei-inhimillistä luontoa kohtaan (Värri 2018: 123). Luonnossa opimme kokemuksen kautta kunnioittamaan kaikkea elollista, siten myös toisiamme (Suutarla 2021: 12). Ympäristöstä oppiminen tuottaa kokemusten, huolenpidon ja ympäristötietoisuuden lisääntymisen myötä tietoa ympäristöstä. Näin opitaan, miten ympäristö toimii ja miten olemme riippuvaisia siitä. Ympäristössä oppiminen pohjautuu kokemuksellisuuteen ja toiminnallisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että toimitaan, tutkitaan ja hankitaan omia kokemuksia erilaisissa ympäristöissä. Kokemuksellinen oppiminen ja kasvaminen tapahtuu usein ulkona, yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatusikäiset lapset ovat luonnostaan ympäristöherkkiä, mutta he tarvitsevat mahdollisuuksia sen käyttämiseen ja luontosuhteen vahvistamiseen. Myönteiset kokemukset ja elämykset ympäristössä lisäävät lasten ympäristöherkkyyttä ja tunneyhteyttä luontoon. (Varhaiskasvatuksen ilmasto-opas 2021.) Varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulla on, hyödynnetäänkö oppimisympäristöjä monipuolisesti ja mahdollistetaanko lasten oleskelu luonnossa (Wahlström & Juusola 2017: 12).

Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä. Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen

ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Luonto voi olla myös esteettisen kokemisen ja rauhoittumisen paikka. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 51.) Ulkona toimiessa luonnontieteet ovat luonnollisesti läsnä. Lasten luonnontieteiden opetuksessa on oleellista kannustaa lasta esittämään kysymyksiä ja olemaan utelias maailmaa katsellessaan (Turja, 2011: 30). Osallistamalla lapset pohtimaan ja suunnittelemaan kestävä, innostavaa, turvallista ja mielenkiintoista oppimisympäristöä varmistetaan lasten oikeuksien toteutuminen, sillä heillä tulee olla mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Varhaiskasvatustalaki 2018/540 § 3). Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta. Sitä myötä hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 51.) Lasten kasvuympäristönä luonto- tai viheralueet innostavat liikkumaan ja yhdessä tekemiseen. Luonto- ja viherympäristössä ollaan kosketuksissa mikrobien kanssa, jotka edistävät terveyttä. Silloin riski allergioihin voi jopa pienentyä. Luontoa voidaan tuoda myös ihmisten luo. (Kukkonen & Wiens 2022.) Päiväkodin pihaa kehittämällä siihen voidaan tuoda elementtejä, joiden myötä sitä voidaan kutsua pelkän leikkipihan sijaan luonto- tai viherympäristöksi. Tällaisia elementtejä voivat olla esimerkiksi kasvillisuus, kasvatustalot, hyönteishotellit tai muut pölyttäjien määrää lisäävät elementit. Luonnon monimuotoisuutta ja sen edellytyksiä tutkitaan yhdessä lasten kanssa. Yhdessä tehden ja tutkien lapset oppivat ekosysteemistä ja heidän omasta vaikutuksestaan luontoon.

3.4 Oppiminen ulkona

Miksi siis tulisi hyödyntää enemmän ulkotiloja ja ulko-opetusta? Raittila ja Siippainen (2017: 284–285) kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisia toimintaympäristöjä, jotka on nostettu varhaiskasvatusta ja esiopetusta ohjaavista asiakirjoista (ks. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 36–37). Tutkimusten perusteella he toteavat, että kasvatustieteellisessä tutkimuksessa tilan ja ympäristön käsitteitä on analysoitu melko vähän. Tulosten mukaan tässä on kuitenkin havaittavissa käänne, sillä huomiota on alettu kiinnittää siihen, kuinka tila kytkeytyy osaksi oppimista. Luonnon positiiviset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnille tunnustetaan laajasti ja ympäristön laatu vaikuttaa selvästi elämisen laatuun (Hirvilampi 2015: 42). Tutkimukset osoittavat, että ulkona oppimisella on monia myönteisiä vaikutuksia oppimistuloksiin ja luonto- ja ympäristösuhteen syntymiseen. Tutkimusjulkaisuissa on tutkittu todisteita siitä, vaikuttaako ulkona oppiminen oppimiskokemukseen ja oppimistuloksiin. Riippumatta aiheesta, oppijoista tai ohjaajista, pedagogiikasta, ympäristöstä tai oppimisen mittareista, tutkimustulokset ovat osoittaneet oppimistehokkuuden kasvavan ulkona toimiessa. (Kuo & Barnes & Jordan 2019; ks.

myös Haukka 2020.) Tämä on merkittävä osoitus ulkopedagogiikan ja ulko-opetuksen tärkeydestä.

Reunamo (2014: 9) kirjoittaa Helsingin yliopiston tekemästä orientaatioprojektista, jossa tutkittiin varhaiskasvatusta. Tutkimuksessa Reunamo toteaa, että varhaiskasvatuksen ohjaukselliset toiminnot tapahtuvat pääsääntöisesti sisällä ja painottuvat aamupäivään. Tämän lisäksi projektin tutkimustulokset osoittivat ohjatun ulkotoiminnan määrän olevan vähäinen koko päivän toiminnasta. Tämä herättää ristiriidan tutkittujen tietojen välillä; oppimistehokkuus kasvaa ulkona toimiessa, mutta toimintaa ulkona on hyvin vähän. Reunamo ja Pölkki kuvaavat aikuisen esimerkin vaikutuksia suhteessa lapsiin. Toimintaa ohjaavan aikuisen tuella lapset oppivat toisiltaan ja kehittävät taitojaan yhdessä. Aikuisen mahdollistaa lapsen kiinnostuksen heräämisen ympärillä tapahtuviin asioihin. (Reunamo & Pölkki 2014: 125, 132.) Lapset haluavat luonnostaan oppia uutta ja oppimista tapahtuu muun muassa heidän havainnoissaan ympäristöään ja jäljitellessään muiden toimintaa leikkien, liikkuen ja aistejaan hyödyntäen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 24; ks. myös SYKLI – Miksi ympäristökasvatus on tärkeää?). Ulkotilat tarjoavat oivan mahdollisuuden liikuntaa sisältäviin leikkeihin, etenkin jos varhaiskasvatuksyksikön sisätilat ovat rajalliset. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksissa (2016: 29) sanotaan lasten fyysisen aktiivisuuden olevan runsainta erityisesti ohjattujen ja liikuntaa sisältävien sääntöleikkien aikana. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on alalle soveltuvan koulutuksensa puolesta tiedossa, että riittävä fyysinen aktiivisuus on edellytys lapsen normaalille kasvulle ja kehitykselle. Jokaisella lapsella on myös oikeus liikuntaan varhaiskasvatuksessa, jossa terveelliset, turvalliset ja liikunnalliset elämäntavat ovat vahvasti arvostettuja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 27–28).

4 Opinnäytetyön toteutus

Pedagogisen ulkotoiminnan lisääminen on uusi toimintatapa Kauniaisten Kielikylypöytäkodissa, kuten ympäristökasvatussuunnitelman käyttöönottoakin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria tulee jatkuvasti kehittää. Lapsen etu edellä varhaiskasvatuksen henkilöstön on kehitettävä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä, jotka edistävät leikkiä. Kehittämisen tulee olla koko yhteisöä osallistavaa ja toisia arvostavaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022: 30–31.)

4.1 Verkkokyselyn toteutus

Opinnäytetyöni tutkimuksen avulla haluttiin käynnistää Kauniaisten varhaiskasvatuksen kehittäminen kestäväen kehityksen mukaisesti. Kehittämistyö aloitettiin yhdestä varhaiskasvatusyksiköstä, Kielikylpy Granista, joka toimi opinnäytetyöni yhteistyötahona. Kielikylpy Granin pedagogisen toiminnan nykytilannetta ulkona toimimisen osalta tuli kartoittaa, sillä sitä kautta toiminnan kehittäminen mahdollistuu. Näin ollen tarve opinnäytetyöleni oli lähtöisin työelämästä. Jotta Hiilineutraali Granin mukaiset tavoitteet saavutetaan ympäristökasvatuksen jalkauttamiseksi ja juurruttamiseksi, tuli selvittää, miten pedagogista ulkotoimintaa voidaan lisätä. Siksi opinnäytetyöni avulla selvitettiin tekijöitä, jotka estävät ja edistävät pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä.

Opinnäytetyössäni toteutin kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen anonymin verkkokyselyn (E-lomake) kautta Kielikylpy Granin varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Henkilöstö koostui varhaiskasvatuksen opettajista, varhaiskasvatuksen lastenhoitajista ja ryhmäperhepäivähoitajista. Vastaukset ajoittuivat ajalle 22.5.–5.6.2023. Suomenkielinen verkkokyselylomake koostui monivalintakysymyksistä sekä vapaan tekstin kentistä eri aihealueittain. Ruotsinkieliselle kyselylomakkeelle ei ollut tarvetta, sillä varhaiskasvatusyksikössä kaikki vuorovaikutus henkilöstön kesken tapahtuu suomen kielellä. Verkkokysely oli osoitettu vain yhden varhaiskasvatusyksikön henkilöstölle, joten kyselylinkin laajemmalle jakelulle ei ollut tarvetta esimerkiksi esihenkilöiden toimesta. Lähetin linkin verkkokyselyyn itse jokaiselle Kielikylpy Granin varhaiskasvatuksen opettajalle, varhaiskasvatuksen lastenhoitajalle sekä ryhmäperhepäivähoitajalle, jolloin jokaisella oli mahdollisuus vastata kyselyyn heille itselleen parhaiten sopivana ajankohtana, ennalta määritellyn aikarajan puitteissa. Kyselyyn vastasi 11 Kielikylpy Granin kasvatusvastuullista työntekijää. Vastauksia oli mahdollista saada kaikkiaan 13. Vastausprosentti on siis korkea, 84,6 %. Analysoin tutkimusaineistoa teemoittelun ja luokittelun avulla.

4.2 Opinnäytetyön eettisyys

Suomessa tutkijan tulee tutkimuksessaan toimia yleisten eettisten periaatteiden mukaisesti. Niiden tarkoitus on suojata tutkimuksen kohteena olevia ihmisiä. Tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa sekä itsemääräämisoikeutta. Tutkimus tulee toteuttaa siten, ettei tutkimuksesta aiheudu merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja tutkittaville. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019: 7.) Opinnäytetyöni tutkimukseen

osallistuminen oli vapaaehtoista. Tässä tutkimuksessa ei käsitelty eikä kerätty henkilötietoja. Vastaamalla tutkimuksen kyselyyn vastaajat antoivat suostumuksensa tutkimustulosten käyttämiseen opinnäytetyössäni. Tutkimuskysymykset käsittelevät seuraavia aiheita: vastaajien tehtävänimike, ympäristökasvatussuunnitelma, pedagoginen ulkotoiminta, luontosuhde sekä päiväkodin leikkipiha. Lopuksi vastaajien oli mahdollista kommentoida vapaasti kyselyn aiheita. Kysymykset vastausvaihtoehtoineen nähtävissä Verkkokyselystä (Liite 1). Seuraavassa luvussa avaan verkkokyselyn tulokset. Tutkimuksen tulokset esitetään niin, että yksittäisiä henkilöitä ei voi tunnistaa.

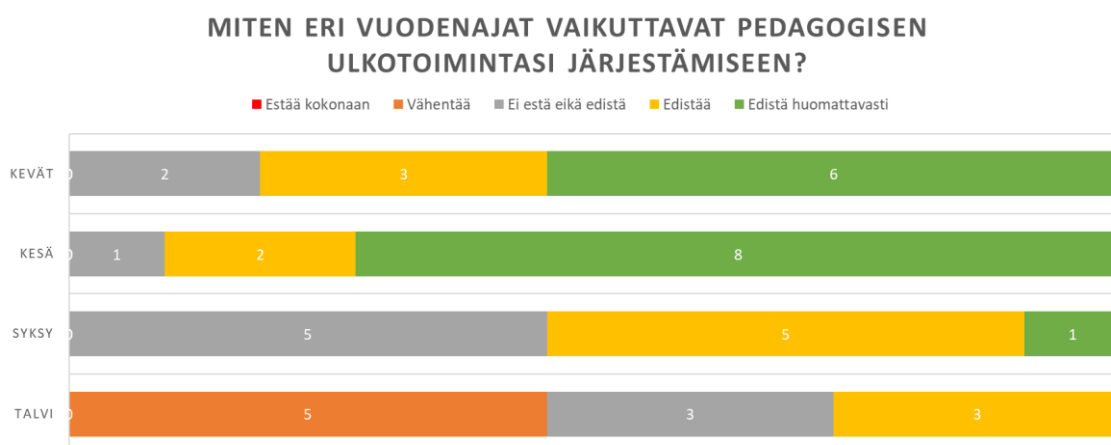
5 Verkkokyselyn tulokset

Havainnollistan kvalitatiivisen tutkimuksen tuloksia myös kvantitatiivisen, eli määrällisen analyysin kautta, sillä se kuvaa muun muassa sitä, kuinka suuri kehittämistarve on kyselyn eri osa-alueilla. Analysoin tutkimusaineistoa teemoittelun ja luokittelun avulla. Analyysimenetelmän avulla nostan tutkimustuloksista esiin pedagogista ulkotoimintaa estäviä ja edistäviä tekijöitä, joita avaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

Opinnäytetyöni verkkokyselyn ensimmäinen aihealue käsitteli vastaajien tehtävänimikettä. Yhdestätoista vastaajasta neljä oli varhaiskasvatuksen lastenhoitajia, viisi varhaiskasvatuksen opettajia ja kaksi ryhmäperhepäivähoitajia. Vastaajista kahdeksan koulutus vastasi tehtävänimikkeen mukaisia työtehtäviä ja vastaajista kolme, eli noin neljäsosa toimi tehtävänimikkeen mukaisissa työtehtävissä muulla koulutustaustalla.

Kyselyn toisessa aihealueessa kartoitettiin ympäristökasvatussuunnitelman käyttöä. Vastaajista viisi, eli noin puolet oli tutustunut Kauniaisten varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelmaan ja kolme vastaajaa kertoi hyödyntävänsä suunnitelmaa työssään. Vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa vapaan tekstin kenttään tarkemmin, kuinka he hyödyntävät ympäristökasvatussuunnitelmaa työssään. Tässä yksi vastauksista: *”Suunnitelman sisältöä sisällytetään jokapäiväiseen toimintaan. Kaikkiin arkisiin hetkiin, ohjaten lapsia toimimaan kestävästi.”*

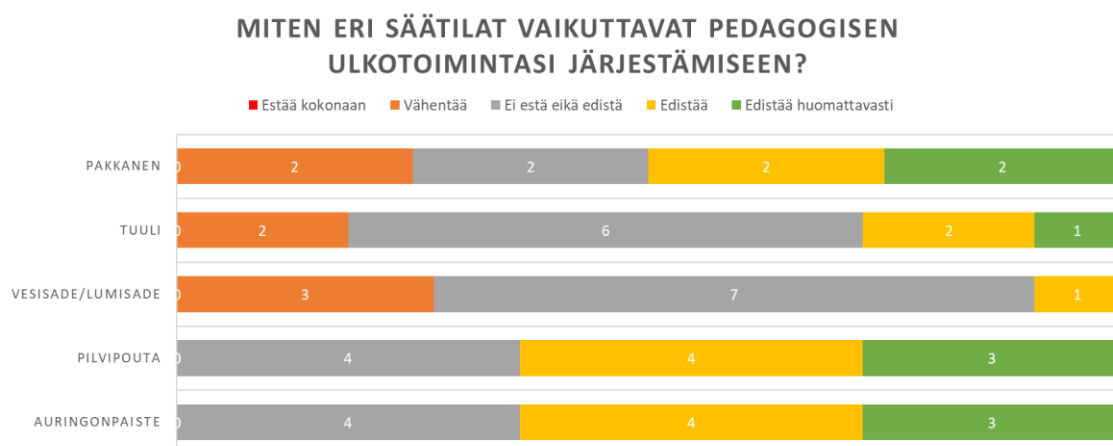
Kolmannen aihealueen aiheena oli pedagoginen ulkotoiminta, jossa käsiteltiin eri vuodenaikojen ja säätilojen vaikuttamista pedagogisen ulkotoiminnan järjestämiseen. Vuodenaikojä käsittelyssä kysymyksessä vastaajien tuli arvioida kutakin vuodenaikaa erikseen. Vastausvaihtoehdot olivat yhdestä viiteen (1 = estää kokonaan, 2 = vähentää toiminnan järjestämistä, 3 = ei estä eikä edistä, 4 = edistää toiminnan järjestämistä, 5 = edistää huomattavasti). Alla oleva kaavio havainnollistaa vastausten jakautumista. Kevät ja erityisesti kesä koettiin vuodenaajoista eniten pedagogista ulkotoimintaa edistäviksi. Jokainen vuodenaika sisälsi vastauksia, joiden mukaan se edistää pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä. Kaikki vuodenaajat sisälsivät myös neutraaleja vastauksia, joiden mukaan vuodenaika ei edistä eikä estä toiminnan järjestämistä. Vuodenaajoista talvi oli ainut, jonka koettiin vähentävän pedagogista toimintaa ulkona. Näin vastasi viisi henkilöstön jäsentä, eli lähes puolet vastaajista. Kaavion alla on nähtävissä avoimia vastauksia aiheeseen liittyen. Minkään vuodenaajan ei kuitenkaan koettu estävän pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä kokonaan.

Kuva 1. Vuodenaajat.

”Toki keväällä, kesällä ja syksyllä on enemmän mahdollisuuksia ja ehkä intoakin järjestää monipuolista pedagogista ulkotoimintaa kuin talvella, jolloin lyhyempi valoisa aika ja kylmä.” *”Pienten kanssa on ollut hankala liikkua ulkona talvella, kuitenkin säännölliset viikoittaiset retket ovat olleet muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta vuodenaajasta riippumatta osa pedagogista suunnitelmaa.”* *”Lämpötilat ja sääolot vaikuttavat vuodenaikojä voimakkaammin.”*

Eri säätiloja koskeva kysymys rakentui saman kaltaisesti kuin vuodenaikojakin käsittelevä kysymys. Jokaisen säätilan vaikuttavuutta pedagogisen ulkotoiminnan järjestämiseen tuli arvioida erikseen asteikolla yhdestä viiteen (1 = estää kokonaan, 2 = vähentää toiminnan järjestämistä, 3 = ei estä eikä edistä, 4 = edistää toiminnan järjestämistä, 5 = edistää huomattavasti). Säätiloilla oli laajempi vaikutus toiminnan järjestämisen kannalta kuin vuodenajoilla, kuten kaavion alla olevista avoimista vastauksista voi päätellä. Jokainen säätila sisälsi paljon neutraaleja vastauksia, joiden mukaan säätila ei estä eikä edistä pedagogista toimintaa ulkona. Pakkanen, tuuli, pilvipouta ja auringonpaiste saivat kukin vastauksia, joiden mukaan säätila edistää toiminnan järjestämistä, jopa huomattavasti. Vastaajista yksi koki vesi- tai lumisateenkin edistävän toimintaa. Sateeseen suhtauduttiin hyvin neutraalisti, sillä seitsemän vastasi, että kyseinen säätila ei estä eikä edistä pedagogista toimintaa ulkona.

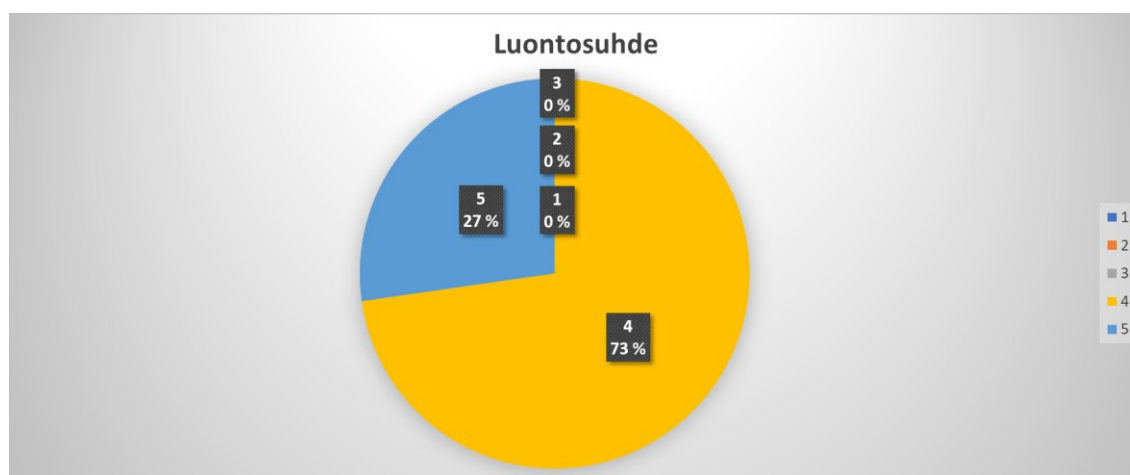
Kuva 2. Säätilat.

"Käytäntö on, että mennään ulos säällä kuin säällä." "Poikkeus on kova pakkanen, joskus myös kovat tuulet." "Sää on aina vaatetuskyseminen." "Jos pakkanen on todella kova tai sadesäällä ilma kovin kolea, lyhentää se mahdollisesti ulkona vietettävää aikaa." Kuten avoimista vastauksista ja kaaviosta on nähtävissä, pakkanen, tuuli ja vesi- tai lumisade tai näiden yhdistelmän koettiin vähentävän pedagogisten ulkotoiminnan järjestämistä. Osa vastaajista koki näiden säätilojen myös edistävän toimintaa. Mikään säätila ei tulosten mukaan estä toimintaa kokonaan.

Vastaajista kahdeksan, eli 73 % koki tarvitsevansa lisää tietoa tai koulutusta vahvistaakseen osaamistaan pedagogisen ulkotoiminnan järjestämisessä. Vastaajien koulutus tai tehtävänimike ei vaikuttanut siihen, kokivatko he tarvetta lisäkoulutukselle. Vastauksen analysointi tarkemmin ei ole mahdollista, jotta vastaajien anonymiteetti säilyy. Vastaajien

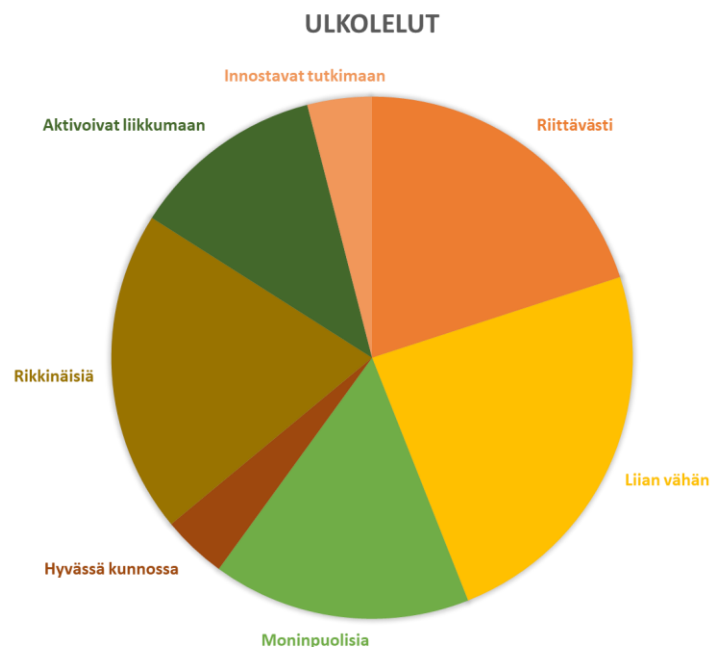
kirjoittamista vastauksista nousi esille, että lisää tietoa tai koulutusta kaipaavat toivoivat saavansa konkreettisia ideoita pedagogisen ulkotoiminnan järjestämiseksi. *”Ehkä lähinnä esimerkkejä ja vinkkejä, tuntuu että oma mielikuvitus on rajallinen mitä tulee ulkotoimintaan.”* *”Olisi kiva, jos saisi sekä tietoa että koulutusta laajemmin millaisilla eri tavoilla ja käytännöillä pedagogista ulkotoimintaa voi järjestää.”* *”Käytännön ideoita miten ja millaista ulkotoimintaa voidaan järjestää eri ikäisille lapsille.”* *”Olen aina avoin oppimaan lisää ja saamaan ideoita kaikenlaisen toiminnan kehittämiseksi!”*

Kyselyssä luontosuhde kuvattiin seuraavasti: Luontosuhde tarkoittaa ihmisen tapaa suhtautua luontoon. Sillä tarkoitetaan luontoon liittyviä ajatuksia ja asenteita. Jokaisella on oma luontosuhde: toiselle luonto on paikka rauhoittua, toiselle taas elinkeino, jollekin se on vieras ja toinen viettäisi kaiken aikansa siellä. Tässä aihealueessa selvitettiin, millaiseksi vastaaja kokee oman luontosuhteensa. Vastausvaihtoehdot oli annettu hyymiön; erittäin surullinen hymiö (kaaviossa numero yksi), surullinen hymiö (kaaviossa numero kaksi), neutraali hymiö (kaaviossa numero kolme), iloinen hymiö (kaaviossa numero neljä) ja erittäin iloinen hymiö (kaaviossa numero viisi). Vastaajat kokivat luontosuhteensa hyymiöiden mukaan hyväksi tai erittäin hyväksi. Jokainen vastaajista koki oman hyvän luontosuhteensa vaikuttavan pedagogisen ulkotoiminnan järjestämiseen sitä edistävästi.

Kuva 3. Luontosuhde.

Kyselyn viides aihealue käsitteli päiväkodin leikkipihaa, erityisesti sen toimivuutta ja ulkoleluja. Vastaajista yhdeksän toimi Kielikylyn leikkipihalla ja kaksi Kasavuoren puolella. Nämä kaksi Kasavuoren puolella työskentelevää vastaajaa kokivat leikkipihan toimivaksi iloisen hymiön mukaan. Kielikylyn pihalla toimivista vastaajista viisi oli vastannut pihan toimivuuteen neutraalilla hymiöllä, kolme surullisella hymiöllä ja yksi erittäin surullisella hymiöllä. Vapaan tekstin kentässä leikkipihaa kuvattiin muun muassa seuraavasti: *”Karu ja virikkeetön piha suurelta osin.”* *”Tilaa ei ole tarpeeksi pallopeleille.”* *”Keinuja tai kiipeily telineitä vähän.”* *”Pihalla on paljon vaaranpaikkoja ja usein lapsia on todella paljon. Muuten piha on mielestäni viihtyisä, sillä se ei ole pelkkää ihmisen rakentamaa, vaan myös esim. puita löytyy.”* *”Jos piha olisi suunniteltu paremmin, lapset voisivat turvallisesti haastaa itseään ja oppia kun pääsisivät vapaammin hyödyntämään koko pihaa.”*

Kuva 4. Ulkolelut.

Vastaajat saivat halutessaan kertoa, miten haluaisivat leikkipihaa kehitettävän. Esimerkiksi millaisia leikkikaluja tai toimintoja he toivoisivat pihalle. *”Pihan voisi turvallisuussyistä jakaa jotenkin pienten ja isompien alueeksi.”* *”Lisää muutama keinu, kalliota voisi yrittää kehittää niin että siinä voisi kiipeillä esim. köyden avulla, tai tikapuilla. Alle paksu kerros jotain pehmentävää, mikäli lapsi putoaa.”* *”Aidat, jotka rajaavat pihaa.”* *”Lisää liikkumaan aktivoivaa toimintaa, kuten pallopelejä ja koripallo, asfaltin hyödyntäminen esim. hyppelyruudut, ajorata pyörille ja mopoille, keppareita.”* *”Ulkoliikuntavälineistöä ei ole juuri lainkaan.”*

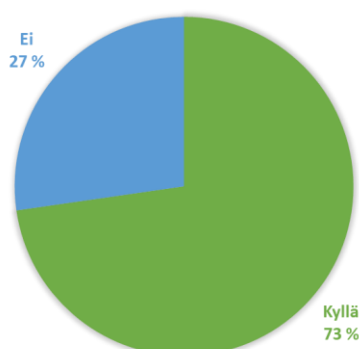
Kyselyn lopuksi vastaajat saivat kirjoittaa kommentteja pedagogiseen ulkotoimintaan, ympäristökasvatukseen tai muuten kyselyyn ja sen aiheeseen liittyen. Alla vastauksia: *”Ajan puute meidän ryhmässä ja yhteistyön puuttuminen muiden ryhmien kanssa vaikeuttaa toimintaa näissä kyseisissä asioissa.”* *”Ympäristökasvatusta saisi ja pitäisi olla enemmän ja alkaen jo ihan pienistä lapsista.”* *”Tarkoitus on toki tutustua ympäristökasvatussuunnitelmaan, mutta hektisessä arjessa en ole ehtinyt sitä kunnolla tekemään. Oma ryhmä nauttii retkeilystä ja haluan myös kehittää ulkopedagogiikkaa sen hyötyjen vuoksi! On tilaa juosta ja tutkia, eikä melusaaste ole niin suurta.”*

6 Johtopäätökset

Tässä luvussa nostan esiin Kielikylypy Granin henkilöstön näkemyksiä ja kokemuksia pedagogiseen ulkotoimintaan ja ympäristökasvatukseen liittyen. Esittelen tutkimustulosten johtopäätöksiä aihealueittain ja esitän konkreettisia kehitysideoita tulosten pohjalta.

Lähes $\frac{3}{4}$ kyselyyn vastanneista omasi tehtävänimikkeensä mukaisiin työtehtäviin soveltuvan koulutuksen. Tutkimustuloksista ei ilmennyt eroa varhaiskasvatuksen opettajien, varhaiskasvatuksen lastenhoitajien ja ryhmäperhepäivähoitajien välillä sen suhteen, kaipasivatko he lisää tietoa pedagogiseen ulkotoimintaan liittyen. Näin ollen vastaajien pedagoginen tietoperusta ei ainakaan estä pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä.

VASTAAKO KOULUTUKSESI TEHTÄVÄNIMIKKEESI MUKAISIA TYÖTEHTÄVIÄ?

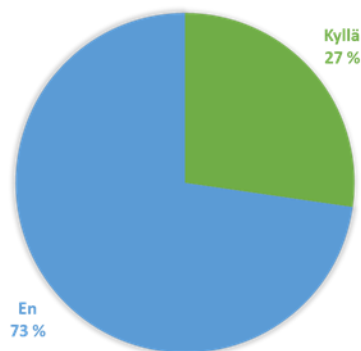

Kuva 5. Tehtävänimike.

Kyselyn vastaajista vain noin neljäsosa kertoi hyödyntävänsä Kauniaisten varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelmaa työssään. Suunnitelman jalkauttamiseksi tulisi tehdä systemaattisesti töitä, jotta se tulevaisuudessa olisi jokaisen henkilöstön jäsenen

käytössä luontevana työkaluna. Koska ympäristökasvatussuunnitelma sisältää konkreettisia toimintaideoita ulkona toteutettavaksi, tukisi sen käyttö sen tavoitteen saavuttamista, jossa pedagoginen ulkotoiminta osana ympäristökasvatusta saataisiin pysyvästi jokapäiväiseen käyttöön.

HYÖDYNNÄTKÖ YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMAA TYÖSSÄSI?

Kuva 6. Ympäristökasvatussuunnitelman hyödyntäminen.

Tutkimustuloksista olisi ollut hyvä tehdä taulukko, mistä ilmenisi selkeästi pedagogista ulkotoimintaa estävät ja edistävät tekijät. Koin taulukon tekemisen haastavaksi, sillä kyselyn vastaukset eivät olleet aivan yksiselitteisiä, vaan monet asiat vaikuttavat toisiinsa. Esimerkiksi vuodenaikaan tai säätilaan liittyvät vastaukset.

Kevät ja kesä koettiin pedagogista ulkotoimintaa edistäviksi vuodenaajoiksi, mikä oli hyvin ennalta-arvattavaa. Minkään vuodenaajan ei koettu estävän pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä kokonaan. Eri säätilatkaan eivät estäneet toimintaa ulkona täysin. Kirjallisista vastauksista kova pakkas ja tuuli nostettiin esille, samoin ukkonen. Nämä säätilat liittyivät lasten turvallisuuteen ja niiden vaikutus ulkoiluun näkyi vastauksissa ulkoilun aikaa vähentävänä tekijänä. Näin ollen talvi koettiin vuodenaajaksi, joka vähentää pedagogista toimintaa ulkona. Tulkitsen, että talvella, kovalla pakkasella tai tuulella ulkona vietetty aika on lyhyempi kuin esimerkiksi kesällä, pilvipoutaisessa säässä, mutta pedagogiikka voi silti olla vahvasti läsnä toiminnassa. Ukkosella ulkoilu ei ole turvallista, joten silloin toiminta järjestetään sisällä. Vaikka pakkasen, tuulen ja vesi- tai lumisateen koettiin vähentävän pedagogista ulkotoimintaa, osa vastaajista koki näiden säätilojen myös edistävän toimintaa. Valtaosa vastaajista, jotka kokivat kyseisten säätilojen edistävän toimintaa, eivät kaivanneet lisää tietoa tai koulutusta ulkopedagogiikasta. Tämän voi tulkita siten, että heillä on jo osaamista aiheesta ja he näkevät pedagogisen ulkotoiminnan mahdollisuudet myös näiden säätilojen vallitessa. Yleisesti vastauksista oli havaittavissa

henkilöstön ulkoilumyönteinen asenne, jossa lasten kanssa ulkoillaan joka säällä. Koska talvi oli vuodenajoista ainut, jonka lähes puolet vastaajista kokivat vähentävän pedagogista ulkotoimintaa, tulisi liikuntaa hyödyntää erityisesti silloin. Pedagoginen ulkotoiminta voi hyvin olla esimerkiksi aikuisen ohjaamia sääntö- ja perinneleikkejä, jotka sisältävät liikuntaa. Liikkuminen pitää lapset lämpimänä. Yhdessä tekemisen ja oppimisen kautta tuetaan sosiaalista kestävästä kehitystä ja leikkejä toistamalla ja varioimalla lapset oppivat leikkimään niitä myös omatoimisesti.

Kyselyyn vastannut henkilöstö toimi kahdella eri leikkipihalla ja vastausten perusteella Kasavuoren leikkipiha koettiin toimivammaksi kuin Kielikylyn piha. Kasavuoren piha on suurempi ja siellä on hyvin tilaa liikkua, mutta siellä ulkoleluja koettiin olevan liian vähän ja ne olivat rikkinäisiä. Kielikylyn leikkipihan toimivuudessa on vastausten perusteella parannettavaa. Ulkolelujen riittävyys jakautui vastaajien kesken lähes tasan. Leluja koettiin olevan melko monipuolisesti, mutta niiden nähtiin olevan huonossa kunnossa tai vääranlaisia. Pihalle kaivattiin liikuntaa lisääviä välineitä ja pihan rajaamista siten, että erilaiselle liikkumiselle on turvallisesti tilaa. Tulosten perusteella ulkotilojen hyödyntäminen erityisesti liikuntaan miellettiin luontevaksi. Peilaan tätä teoriaosuuteen, jossa mainitsin varhaiskasvatuksen henkilöstön tiedon lasten riittävästä fyysisestä aktiivisuudesta edellytyksenä normaalille kasvuille ja kehitykselle. Leikkipihan turvallisuus nousi esiin useammassa vastauksessa. Pihaa tulisi kehittää rajaamalla turvallisiksi leikkialueita, jotka sallivat rakentelua, tutkimista ja vauhdikasta liikuntaa eri ikäisille lapsille.

Kaikki kyselyyn vastanneet henkilöstön jäsenet kokivat luontosuhteensa hyväksi tai erittäin hyväksi ja jokainen vastaaja koki oman luontosuhteen vaikuttavan pedagogisen ulkotoiminnan järjestämiseen sitä edistävasti. Tässä näen yhteyden siihen, miten hyvä luontosuhde vaikuttaa ulkona luonnossa toimimiseen positiivisesti. Siksi ajattelen, että on tärkeää mahdollistaa lasten luontosuhteen muodostuminen ja vahvistuminen, jossa pedagogisella ulkotoiminnalla on suuri merkitys. Lasten luontosuhde vahvistuu heidän viettäessään aikaa lähiympäristössä ulkoillen. Lasten luontosuhteen vahvistaminen on myös yksi ympäristökasvatuksen tavoitteista. Vastaajien hyvä luontosuhde vaikuttanee myös heidän myönteiseen suhtautumiseensa pedagogista ulkotoimintaa ja ympäristökasvatusta kohtaan, mikä nousi esiin avoimista vastauksista.

Reunamon ja Pölkin tutkimuksista noussut ohjatun ulkotoiminnan vähäinen määrä on mielestäni ristiriidassa sen tiedon kanssa, että ulkona toimiminen on hyväksi ihmisen

kasvulle ja kehitykselle. Siten olettaisi ulkotoimintaa olevan huomattavasti enemmän päivän aikana. Vahvimpana johtopäätöksenä opinnäytetyöni tutkimuksessa on henkilöstön tarve lisäkoulutukselle ympäristökasvatukseen ja pedagogiseen ulkotoimintaan liittyen. Henkilöstö kaipasi tietoa erityisesti eri ikäisten lasten ulkopedagogiikan käytännönvinkeistä. Näen tämän tarpeen pohjautuvan ihmisen itseohjautuvuusteoriaan (Ryan & Deci 2000). Teorian mukaan ihmisellä on kolme psykologista perustarvetta. Niistä ensimmäinen on omaehtoisuus tai hallinta. Ihminen vastustaa kaikkea, joka ei ole omassa hallinnassamme. Siten on ymmärrettävää, että muutoksen, eli uuden toimintatavan omaksuminen ja käyttöönotto vaatii koulutuksen ja tiedon tuottamaa hallinnantunnetta. Toinen perustarpeista on kehittyminen tai kyvykkyys. Ihmisen luontainen tarve kehittyä näkyy kyselyn vastauksissakin, jotka osoittivat henkilöstön positiivisen asenteen uuden oppimista kohtaan. Ympäristökasvatus koettiin merkitykselliseksi ja sitä pitäisi vastausten mukaan olla enemmän, alkaen jo pienimpien lasten kanssa. Ulkopedagogiikkaa haluttiin kehittää sen hyötyjen vuoksi. Vastauksista nousi esiin hieno oivallus; ympäristökasvatuksen ja pedagogisen ulkotoiminnan jalkauttamista edistäisi, jos se olisi yhteinen juttu koko talolle. Tässä kiteytyy yhteisöllisyys tai merkityksellisyys, joka on kolmas psykologisista perustarpeista.

7 Pohdinta

Varhaiskasvatuksen toiminnassa painopiste on pedagogiikassa. Pedagogisella ulkotoiminnalla ja ympäristökasvatuksella voidaan vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä. Ympäristökasvatus on osa varhaiskasvatuksen laaja-alaista osaamista ja siksi tavoitteena on saada ympäristökasvatustoiminta pysyväksi osaksi Kauniaisten varhaiskasvatuksen arkea. Uskon opinnäytetyöni edistävän tämän tavoitteen saavuttamista. Monissa Suomen päiväkodeissa toteutetaan kestävän kehityksen ohjelman mukaista toimintaa, jolle on myönnetty esimerkiksi Vihreä Lippu sertifikaatti merkiksi toiminnan jatkuvasta kehittämisestä kestävämmäksi. Kauniaisten varhaiskasvatukselle tehty ympäristökasvatussuunnitelma ja Kielikylpy Granissa toteutettu pedagogista ulkotoimintaa lisäävä kehittämishanke ovat antaneet alkusysäyksen toiminnan kestävämmälle kehittämiselle.

Ympäristökasvatussuunnitelma ja hanke ovat tuoneet henkilöstölle tietoa ympäristökasvatuksen ja ulkona toimimisen tärkeydestä, sillä se näkyi selvästi kyselyn tuloksista. Tulen esittämään opinnäytetyöni tutkimuksen tulokset Kielikylpy Granin henkilöstölle ja sitä myötä he saavat jälleen lisää tietoa aiheesta. Tutkimuksen tulokset tekevät näkyväksi

sen, kuinka Kielikylyn henkilöstö tiedostaa ympäristökasvatuksen sekä ulkona toimimisen tärkeyden ja että heiltä löytyy halua oppia aiheesta lisää. Opinnäytetyöni avulla he saavat myös tiedon siitä, kuinka suuri tarve heidän tietoaan on kasvattaa ulkopedagogiikkaa koskien. Näin ympäristökasvatussuunnitelma todella voidaan ottaa käyttöön ja toiminnan kehittäminen voi alkaa. Kehittämistoiminnassa on tärkeä muistaa, että henkilöstön ei tarvitse osata kaikkea heti. Yhdessä lasten kanssa toimintaa kehittäen he voivat saada aikaan ratkaisuja, jotka tekevät ympäristökasvatuksen ja pedagogisen ulkotoiminnan mahdolliseksi jokapäiväisessä arjessa. Nämä ratkaisut voivat saada aikaan pysyvän muutoksen, jossa helposti hyödynnettävät toimintamallit (Koivisto & Pohjola & Blomqvist 2017: 8), eli ympäristökasvatus ja pedagoginen ulkotoiminta todella ovat osa Kauniaislaisten lasten elämää. Kuten Kauniaisten varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelmassakin mainitaan, ympäristökasvatuksen potentiaalisina kohderyhminä toimivat myös lasten perheet ja muut läheiset, sillä monet ympäristökasvatuksen tavoitteista ja toimintamalleista siirtyvät usein myös koteihin. Silloin ympäristökasvatussuunnitelman tavoite mieltää kokonaisvaltaisesti ympäristökasvatus osaksi arkea ja arjen toimissa huomioida kestävä kehitys toteutuisi vieläkin laajemmin.

Minun mielestäni aikuisten ympäristöystävälliset tavat ja mallit ovat tärkeitä lapsen oppimisen ja asenteiden kannalta. Kun lapset oppivat arvostamaan hyvinvoivaa luontoa, heistä kasvaa ympäristöarvoja vaalivia kansalaisia. Tämän opinnäytetyön tutkimuskyselyyn vastanneet toivoivat lisää koulutusta, jotta saisivat tietoa ja käytännön vinkkejä ympäristökasvatuksen ja pedagogisen ulkotoiminnan toteuttamiseen. Mielestäni tärkeintä olisi saada henkilöstö oivaltamaan, että tekeminen ulkona voi olla mitä tahansa, mihin kasvattaja innostaa lapset mukaan. Olen ajatellut, että toisinaan aikuiset mieltävät ulkoilun hengähdystauoksi siirtymätilanteiden ja ohjattujen tuokioiden täyttämässä päivässä. Katsantokannan muutos olisi paikallaan. Vaikka Kauniaisissa toteutetaan kokopäiväpedagogiikkaa, koen, että käytännössä päivän osittaminen ohjattuihin tuokioihin istuu vielä vahvasti toiminnassa. Kuten teoriaosuudessa mainitsin, ei ympäristökasvatusta voi erottaa muusta kasvatuksesta. Se on jatkuvasti läsnä ja siten luontaisesti osa kokopäiväpedagogiikkaa.

Teoriaosuudessa mainitsin tutkimustuloksesta, jonka mukaan päiväkotipäivän aikana on hyvin vähän toimintaa ulkona. Tämä on myös oma havaintoni ja omalla esimerkilläni olen halunnut vaikuttaa ulkopedagogiikan vahvistumiseen työympäristössäni varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön toteutuksen aikana työskentelin varhaiskasvatuksen opettajan

tehtävissä Kielikylypy Granissa. Kiinnostukseni ulkopedagogiikkaa ja ympäristökasvatusta kohtaan on näkynyt yksikön arjessa ympäristökasvattajan opintojeni ja oppimistehäviöni myötä. Tämä on varmasti vaikuttanut siihen, että ympäristökasvatus on noussut esille Kauniaisten varhaiskasvatuksessa. En kuitenkaan näe positioni vaikuttaneen verkkokyselyn vastauksiin. Sen sijaan vastaamiseen uskon sen vaikuttaneen. Vastausprosentti oli miltei 85 %, joten uskon henkilöstön vastanneen kyselyyn helpommin, kun kyselyn teki tuttu työntekijä.

Näen, että Kauniaisissa tarvitaan nyt vahvasti oppimista edistävää johtajuutta, jossa kehitetään jo olemassa olevia varhaiskasvatuspalveluita. On huolehdittava siitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstön lisäksi myös varhaiskasvatusyksiköiden esihenkilöillä on tarpeeksi tietoa ympäristökasvatuksesta, jotta he voivat edistää varhaiskasvatuksen kehittämistä kestävämpään suuntaan. Kauniaisten varhaiskasvatuksella on nyt visio ympäristökasvatuksen näkyväksi tekemisestä lisäämällä pedagogista ulkotoimintaa. Uskon, että kokemuksellinen ja kokeileva kehittämistoiminta innostaa varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan omaksumaan uusia, kestäviä toimintatapoja. Näiden omaksumiseksi olisi ehkä tarpeellista selvittää, kokeeko henkilöstö uuden toimintatavan käyttöönoton sujuvammaksi siten, että ensin ympäristökasvatussuunnitelmaan perehtyisi esimerkiksi kestävän kehityksen työryhmä, vai olisiko parempi tarjota koulutusta koko Kauniaisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Kouluttamalla koko henkilöstö osaaminen jakautuisi tasaisemmin henkilöstön kesken ja tästä lapset hyötyisivät eniten. Tätä jälkimmäistä vaihtoehtoa tukee opinnäytetyöni verkkokyselyn tuloksista noussut avoin vastaus, jossa toivottaisiin ympäristökasvatuksen ja pedagogisen ulkotoiminnan olevan ”koko talon juttu”. Yhteinen osaaminen mahdollistaisi mielestäni varmimmin kestävän muutoksen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Muutosta ei tapahdu, jos ei ole toivoa muutoksesta. Opinnäytetyöni tutkimus osoitti, että Kielikylypy Granissa on toivoa.

Lähteet

Agenda 2030. Kestävän kehityksen tavoitteet. Suomen YK-liitto. <<https://www.yk-liitto.fi/yk-teemat/kestavan-kehityksen-tavoitteet>>. Viitattu 30.9.2023.

Cantell, Hannele & Aarni-Linnanvuori, Essi & Tani, Sirpa 2020. Ympäristökasvatus: kestävän tulevaisuuden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Erkkilä, Kristiina 2019. Kaupunkien rooli kasvatuksessa kestävään tulevaisuuteen – Espoossa kasvetaan yhdessä kestävään maailmaan. Ammattikasvatuksen Aikakauskirja, 20(5), 73–80. <<https://journal.fi/akakk/article/view/84829>>. Viitattu: 29.1.2023.

Gill, Tim 2013. Ulkoluokkapäivä. Ulkona oppimisen ja leikkimisen riskien ja hyötyjen tasapainottaminen. Toimintaohjeet lasten opettajille ja käytännön työtä tekeville. <<http://ulkoluokkapaiva.org/wp-content/uploads/sites/5/2016/10/Ulkona-oppimisen-ja-leikkimisen-riskien-ja-hy%C3%B6tyjen-tasapainottaminen.pdf>>. Toimintaohje perustuu Play and Risk oppaaseen, julkaissut Play Wales 2013. Viitattu 29.1.2023.

Harris, Frances 2017. Outdoor learning spaces: The case of forest school. Wiley Area 2018 (50). 222–231. <<https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/area.12360>>. Viitattu 29.1.2023.

Haukka, Anna 2020. Luonto oppimisympäristönä vahvistaa oppimista. LYKE-verkosto. <https://www.luontokoulut.fi/ulkona_oppimisen_hyodyt/?fbclid=IwAR3LxS4-dU-LEdowXT5e5Tjf4Df4J2M7640YTnpt0o1tV-qTi20vAeLrezPM>. Viitattu 26.9.2023.

Hirvilampi, Tuuli 2015. Kestävän hyvinvoinnin jäljillä. Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 136. Helsinki: Kansaneläkelaitos. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154175/Tutkimuksia136.pdf?sequence=4&isAllowed=y>>. Viitattu 19.3.2022.

Junkkarinen, Riikka-Liisa 2022. Ympäristökasvatussuunnitelma. Kauniaisten varhaiskasvatussuunnitelman liite 5. <<https://www.kauniainen.fi/wp-content/uploads/2022/08/liite-5-ymparistokasvatussuunnitelma-kauniaisten-varhaiskasvatus-2022-1-2.pdf>>. Viitattu 9.2.2023.

Jussila, Virpi & Myllyniemi, Ulla 2021. Luontopedagogiikasta ulkoilmapedagogiikkaan. Teoksessa Fågel, Riina & Jussila, Virpi & Sarkkinen, Silja (toim.). Ilo kasvaa ulkona – luontotoiminnan käsikirja. Helsinki: Suomen ympäristöopisto SYKLI. 18–22.

Kauniainen 2022. Kielikylpy Grani Språkbud. <<https://www.kauniainen.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatusyksikot/kunnallinen-varhaiskasvatus/kielikylpypaiva-koti/>>. Viitattu 9.2.2023.

Kauniaisten paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022. <https://www.kauniainen.fi/wp-content/uploads/2022/08/vasun_perusteet_2022_ja_paikalliset_osiot1-2.pdf>. Viitattu 19.2.2023.

Koivisto, Juha & Pohjola, Pasi & Blomqvist, Pia 2017. Ennen - Aikana - Jälkeen: Arviointiopas kehittäjille. Työpaperi: 44/2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135538/URN_ISBN_978-952-302-968-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 20.9.2023.

Kronqvist, Eeva-Liisa & Kumpulainen, Kristiina 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt. Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kukkonen, Minna & Wiens, Varpu 2022. Luonto ja osallisuus. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Päivitetty: 14.2.2022. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/uudista-asiakastyota-luovasti-ja-leikkisasti/luonto-ja-osallisuus>>. Viitattu 29.2.2023.

Kuo, Ming & Barnes, Michael & Jordan, Catherine 2019. Do Experiences With Nature Promote Learning? Converging Evidence of a Cause-and-Effect Relationship. *Frontiers in Psychology*. <<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.00305/full>>. Viitattu 26.9.2023.

Kurttio, Tuovi & Kurki, Outi 1999. Varhaiskasvattajan ympäristöopas. Helsinki: Työväen sivistysliitto.

Lapsen oikeuksien sopimus 60/1991. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1991/19910060/19910060_2>. Viitattu 4.2.2023.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>>. Viitattu 4.2.2023.

Lehtonen, Kai & Saaranen-Kauppinen, Anita 2020. Turvallisuus seikkailukasvatuksen oppimisprosessissa. Teoksessa Karppinen, Seppo J.A. & Marttila, Maarit & Saaranen-Kauppinen, Anita (toim.). Seikkailukasvatusta Suomessa – pedagogisia ja didaktisia näkökulmia. 246–259. <<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2020/01/seikkailukasvatusta-suomessa-outdoor-adventure-education-in-finland.pdf>>. Viitattu 29.1.2023.

OKKA-säätiö. Ekososiaalinen sivistys kestäväns tulevaisuuden rakentajana. Kestäväns tulevaisuuden indikaattoreiden taustamateriaali. Tukea kestäväns kehityksen työhön. Opetus-, kasvat- ja koulutusalojen säätiö. <<https://kouluajaymparisto.fi/tukea-kestavan-kehityksen-tyohon/kestavan-tulevaisuuden-indikaattoreiden-taustamateriaali/ekososiaalinen-sivistys-kestavan-tulevaisuuden-rakentajana/>>. Viitattu 28.10.2023.

Opetushallitus 2023. Mitä on varhaiskasvatus? <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>>. Viitattu 19.2.2022.

Paaso, Sari-Anne & Vario, Pipsa 2020. Osallisuuden talo – näkökulmia lasten osallisuuteen. Kurkistuksia pienten lasten kanssa tehtävään lastensuojelun kehittämistyöhön. Pesäpuu ry. Lupaus lapselle. <<https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2020/05/Kirahvit-julkaisu-2020.pdf>>. Viitattu: 9.2.2023.

Parikka-Nihti, Mari & Suomela, Liisa 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Perustuslaki 731/1999. Annettu Helsingissä 11.6.1999. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>>. Viitattu: 4.2.2023.

Raittila, Raija & Siippainen, Anna 2017. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Toimenne, korjattu painos. Tampere: Vastapaino. 283–292.

Reunamo, Jyrki & Pölkki, Taija 2014. Lasten vapaa ja ohjattu ulkotoiminta. Teoksessa Reunamo, Jyrki (toim.) 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen – kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 120–143.

Reunamo, Jyrki (toim.) 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen – kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Ryan, Richard & Deci, Edward 2000. Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions University of Rochester. Contemporary Educational Psychology 25. 54–67. <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0361476X99910202>>. Viitattu 1.10.2023.

Salminen, Jenni & Poikonen, Pirjo-Liisa 2017. Opetussuunnitelma pedagogisena työvälineenä. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Toinen, korjattu painos. Tampere: Vastapaino. 56–74.

Suutarla, Susanna 2021. Luontosuhteen juurilla. Teoksessa Fågel, Riina & Jussila, Virpi & Sarkkinen, Silja (toim.). Ilo kasvaa ulkona – luontotoiminnan käsikirja. Helsinki: Suomen ympäristöopisto SYKLI. 12–17.

SYKLI – Miksi ympäristökasvatus on tärkeää? Video katsottavissa osoitteessa: <<https://sykli.fi/koulutusalat/ymparistokasvatus/>>. Viitattu: 29.2.2023.

Talentia 2017. Arki, arvot, elämä, etiikka - Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Helsinki: Ammattieettinen lautakunta. <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikka-opas_2017.pdf>. Viitattu 28.1.2023.

Telemäki, Matti & Bowles, Steve 2001. Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö. Osa 1. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Turja, Leena 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, Eeva & Turja, Leena (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 41–53.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. <https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf>. Viitattu 29.9.2023.

Varhaiskasvatuksen ilmasto-opas 2021. Luontosuhteen vahvistaminen. Tiina ja Antti Herlinin säätiö. <<https://vakanilmasto-opas.fi/opetusmateriaalit/luontosuhteen-vahvistaminen/>>. Viitattu 1.10.2023.

Varhaiskasvatuslaki 2018/540. Annettu Helsingissä 13.7.2018. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm46494958614224>>. Viitattu 23.10.2023.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2022:2a. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf>. Viitattu 9.2.2023.

Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu: 14.1.2023.

Vartiainen, Jenni 2016. Kehittämistutkimus pienten lasten tutkimuksellisen luonnontieteiden opiskelun edistäminen tiedekerho-oppimisympäristössä. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/168314/Kehitt%c3%a4m.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 4.2.2023.

Värri, Veli-Matti 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. 2. painos. Tampere: Vastapaino.

Wahlström, Riitta. & Juusola, Mervi 2017. Vihreä hoiva ja kasvatus: luontoherkkysharjoituksia ja ympäristökasvatusta lapsille ja nuorille. Helsinki: Kustannusyhtiö Artemia.

Wolff, Lili-Ann 2004. Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys: 1960-luvulta nykypäivään. Teoksessa Cantell, Hannele (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Juva: WS Bookwell Oy. 18–29.

Verkkokysely

Tehtävänimike

Tehtävänimikkeesi tällä hetkellä (vastausvaihtoehdot: varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, varhaiskasvatuksen opettaja, ryhmäperhepäivähoitaja)

Vastaako koulutuksesi tehtävänimikkeesi mukaisia työtehtäviä? (vastausvaihtoehdot: kyllä, ei)

Ympäristökasvatussuunnitelma

Oletko tutustunut Kauniaisten varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelmaan? (vastausvaihtoehdot: kyllä, en)

Hyödynnätkö ympäristökasvatussuunnitelmaa työssäsi? (vastausvaihtoehdot: kyllä, en)

Jos vastasit kyllä, kerro tähän, miten hyödynnät ympäristökasvatussuunnitelmaa työssäsi.

Pedagoginen ulkotoiminta

Miten eri vuodenajat vaikuttavat pedagogisen ulkotoimintasi järjestämiseen? vastaus jokaiseen vuodenaikaan erikseen: kevät, kesä, syksy, talvi (vastausvaihtoehdot: 1 = estää kokonaan, 2 = vähentää toiminnan järjestämistä, 3 = ei estä eikä edistä, 4 = edistää toiminnan järjestämistä, 5 = edistää huomattavasti)

Voit halutessasi kommentoida aihetta tarkemmin tähän

Miten eri säätilat vaikuttavat pedagogisen ulkotoimintasi järjestämiseen? vastaus jokaiseen säätilaan erikseen: auringonpaiste, pilvipouta, vesisade/lumisade, tuuli, pakkasen (vastausvaihtoehdot: 1 = estää kokonaan, 2 = vähentää toiminnan järjestämistä, 3 = ei estä eikä edistä, 4 = edistää toiminnan järjestämistä, 5 = edistää huomattavasti)

Voit halutessasi kommentoida aihetta tarkemmin tähän

Koetko tarvitsevasi lisää tietoa tai koulutusta vahvistaaksesi osaamistasi pedagogisen ulkotoiminnan järjestämisessä? (vastausvaihtoehdot: kyllä, en)

Jos vastasit kyllä, kerro tähän millaista tietoa tai koulutusta koet tarvitsevasi

Luontosuhde

Luontosuhde tarkoittaa **ihmisen tapaa suhtautua luontoon**. Sillä tarkoitetaan luontoon liittyviä ajatuksia ja asenteita. Jokaisella on oma luontosuhde: toiselle luonto on paikka rauhoittua, toiselle taas elinkeino, jollekin se on vieras ja toinen viettäisi kaiken aikansa siellä.

Millaiseksi koet oman luontosuhteesi? (vastausvaihtoehdot hymiöin: erittäin surullinen hymiö, surullinen hymiö, neutraali hymiö, iloinen hymiö, erittäin iloinen hymiö)

Vaikuttaako oma luontosuhteesi pedagogisen ulkotoiminnan järjestämiseen... (vastausvaihtoehdot: edistävästi, vähentävästi)

Päiväkodin leikkipiha

Valitse kumman päiväkodin pihan toimivuutta kuvaat: (vastausvaihtoehdot: Kielikylpy, Kasavuori)

Kuinka toimivaksi koet päiväkodin leikkipihan? (vastausvaihtoehdot hymiöin: erittäin surullinen hymiö, surullinen hymiö, neutraali hymiö, iloinen hymiö, erittäin iloinen hymiö)

Voit halutessasi kommentoida aihetta tarkemmin tähän

Ulkolelut: (vastausvaihtoehdot: riittävästi, liian vähän, monipuolisia, hyvässä kunnossa, rikkinäisiä, aktivoivat liikkumaan, innostavat tutkimaan)

Voit halutessasi kertoa miten haluaisit leikkipihaa kehitettävän (millaisia leikkikaluja tai toimintoja toivoisit?)

Sana on vapaa

Tähän voit halutessasi kirjoittaa pedagogiseen ulkotoimintaan, ympäristökasvatukseen tai muuten kyselyyn liittyvän kommenttisi

Verkkokyselyn saateteksti

Opinnäytetyöni tavoitteena on Kielikylypy Granin henkilöstön pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä edistävien ja estävien tekijöiden selvittäminen.

Henkilöstöllä tarkoitan henkilöitä, jotka toteuttavat pedagogista toimintaa lapsiryhmässä; varhaiskasvatuksen opettajat ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajat, sekä ryhmäperhepäivähoitajat.

Pedagogiikka, erityisesti ulkopedagogiikka ja ympäristökasvatus muodostavat opinnäytetyöni teoreettisen viitekehyksen.

Tämän laadullisen tutkimuksen avulla saadaan selville tekijöitä, jotka edistävät tai estävät pedagogisen ulkotoiminnan järjestämistä. Tutkimustulosten avulla voidaan edistää ympäristökasvatuksen ja pedagogisen ulkotoiminnan juurruttamista Kauniaisten varhaiskasvatuksen arkeen.

Verkkokyselylomake koostuu monivalintakysymyksistä sekä vapaan tekstin kentistä. Tutkimusaineiston analysointiin käytän sisällönanalyysiä.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimuksessani en käsittele enkä kerää henkilötietoja.

Vastaamalla tutkimuksen kyselyyn annat suostumuksesi tutkimustulosten käyttämiseen opinnäytetyössäni.

Tutkimuksen tulokset esitetään niin, että yksittäisiä henkilöitä ei voi tunnistaa.

Vastaan tutkimuksen aineiston eettisestä ja lainmukaisesta käytöstä, säilytyksestä ja hävittämisestä.

Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseus-tietokannassa ja tulen toimittamaan valmiin tutkimusraportin Kauniaisten varhaiskasvatuksen käyttöön.